

No. 40 (XXXVI)
Εθελοντικός Επαναπατρισμός*

Η Εκτελεστική Επιτροπή,

Επιβεβαιώνοντας τη σημασία του πορίσματος του 1980 για τον εθελοντικό επαναπατρισμό, καθώς αποτυπώνει τις βασικές αρχές του διεθνούς δικαίου και την πρακτική, υιοθέτησε περαιτέρω το ακόλουθο πόρισμα για το θέμα αυτό:

α) Επιβεβαιώνοντας το βασικό δικαίωμα των προσώπων να επιστρέφουν εθελοντικά στη χώρα καταγωγής τους καλείται η διεθνής κοινότητα συνεργαζόμενη να συμβάλει στην επίτευξη και την περαιτέρω ανάπτυξη αυτής της λύσης.

β) Ο επαναπατρισμός των προσφύγων πρέπει να πραγματοποιείται μόνο ύστερα από ελεύθερη έκφραση της βούλησής τους. Πρέπει πάντα να είναι σεβαστός ο εθελοντικός και προσωπικός χαρακτήρας του επαναπατρισμού των προσφύγων, καθώς και η ανάγκη πραγματοποίησής του σε συνθήκες απόλυτης ασφάλειας και, κατά προτίμηση, στον τόπο διαμονής του πρόσφυγα στη χώρα καταγωγής του.

γ) Η μορφή των αιτιών δημιουργίας προσφυγικών ρευμάτων έχει ιδιαίτερη σημασία για τη λύση του προβλήματος και οι διεθνείς προσπάθειες πρέπει να επικεντρωθούν στην άρση τους. Πρέπει να αποδοθεί μεγαλύτερη προσοχή στις αιτίες και στην πρόληψη δημιουργίας αυτών των ρευμάτων με τον συντονισμό των προσπαθειών που πραγματοποιούνται από τη διεθνή κοινότητα και ειδικότερα στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών. Μια ουσιαστική προϋπόθεση για την πρόληψη των προσφυγικών ρευμάτων είναι η πολιτική βούληση των κρατών να επικεντρώσουν τις προσπάθειές τους στην επίλυση των αιτιών που προκαλούν αυτά τα ρεύματα.

δ) Πρέπει να υποστηρίζεται από τη διεθνή κοινότητα η υποχρέωση των κρατών έναντι των υπηκόων τους και η υποχρέωση των υπόλοιπων κρατών να προάγουν τον εθελοντικό επαναπατρισμό. Η διεθνής δράση για τον εθελοντικό επαναπατρισμό, σε διεθνές ή σε περιφερειακό επίπεδο, πρέπει να τυγχάνει της πλήρους υποστήριξης και συνεργασίας όλων των άμεσα ενδιαφερομένων χωρών. Ομοίως, η προαγωγή του εθελοντικού επαναπατρισμού, ως λύση του προσφυγικού προβλήματος, προϋποθέτει πολιτική βούληση των άμεσα ενδιαφερομένων κρατών για τη δημιουργία των συνθηκών εκείνων που θα οδηγήσουν στην πραγμάτωση αυτής της λύσης. Πρόκειται για πρωταρχική υποχρέωση των κρατών.

ε) Η ισχύουσα εντολή του Ύπατου Αρμοστή είναι ικανοποιητική για την προαγωγή του εθελοντικού επαναπατρισμού, και αναλαμβάνει πρωτοβουλία για τον σκοπό αυτόν, προάγοντας τον διάλογο μεταξύ των κυρίων μερών, διευκολύνοντας την επικοινωνία τους και ενεργώντας ως μεσάζων ή ως δίοδος επικοινωνίας. Είναι σημαντικό ο Ύπατος Αρμοστής να πλαισιώνει, όταν είναι δυνατόν, τις επαφές με όλα τα κύρια μέρη και να ενημερώνεται για τις απόψεις τους. Ανάλογα με τη συγκεκριμένη κατάσταση των προσφύγων ο Ύπατος Αρμοστής πρέπει ανά πάσαν στιγμή να έχει την δυνατότητα να συμβάλλει ουσιαστικά στον εθελοντικό επαναπατρισμό ολόκληρης ή μέρους ομάδας προσφύγων, και να προάγει ενεργά τη λύση αυτή όταν συντρέχουν οι κατάλληλες προϋποθέσεις.

στ) Πρέπει να αναγνωρίζονται και να είναι σεβαστές από όλα τα μέρη οι ανθρωπιστικές ανησυχίες του Ύπατου Αρμοστή. Οι προσπάθειές του για την πραγμάτωση της ανθρωπιστικής εντολής παροχής διεθνούς προστασίας στους πρόσφυγες και αναζήτησης λύσεων στα προβλήματά τους πρέπει να τυγχάνουν της πλήρους υποστήριξης της διεθνούς κοινότητας.

ζ) Σε όλες τις περιπτώσεις ο Ύπατος Αρμοστής πρέπει να συμμετέχει ενεργά αποφασίζοντας για το εφικτό της πραγμάτωσης του επαναπατρισμού και τον σχεδιασμό και εφαρμογή όλων των σταδίων του επαναπατρισμού.

---

*Μετάφραση και επιμέλεια: Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Αθήνα.

η) Πρέπει να αναγνωρίζεται η σημασία της αυθόρμητης επιστροφής στη χώρα καταγωγής και εκτιμάται ότι οι δραστηριότητες για την προαγωγή του οργανωμένου εθελοντικού επαναπατρισμού δεν πρέπει να δημιουργούν εμπόδια στην αυθόρμητη επιστροφή των προσφύγων. Τα ενδιαφερόμενα κράτη πρέπει να καταβάλλουν κάθε προσπάθεια, συμπεριλαμβανομένης και της παροχής βοήθειας στη χώρα καταγωγής - όταν αυτό κρίνεται αναγκαίο για το συμφέρον των ενδιαφερόμενων προσφύγων - προκειμένου να προάγουν τον εθελοντικό επαναπατρισμό.

θ) Όταν, κατά την άποψη του Υπατού Αρμοστή, υπάρχει σοβαρό πρόβλημα κατά την προαγωγή του εθελοντικού επαναπατρισμού μιας συγκεκριμένης ομάδας προσφύγων, δυνατόν να αποφασίσει για το ειδικό αυτό πρόβλημα τη δημιουργία άτυπης ad hoc Συμβουλευτικής Ομάδας, της οποίας τα μέλη θα οριστούν με υπόδειξη του Προέδρου και των άλλων μελών του Γραφείου της Εκτελεστικής Επιτροπής. Σε αυτή την ομάδα πρέπει κατ' αρχάς να συμμετέχουν οι ενδιαφερόμενες χώρες και, αν κρίνεται αναγκαίο, μπορεί να περιλαμβάνει κράτη που δεν είναι μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής. Ο Υπάτος Αρμοστής μπορεί να αποφασίσει για τη συμμετοχή στην Ομάδα αυτή και άλλων αρμοδίων οργάνων των Ηνωμένων Εθνών.

ι) Η πρακτική δημιουργίας τριμερών Επιτροπών έχει προσαρμοσθεί ικανοποιητικά στην προαγωγή του εθελοντικού επαναπατρισμού. Η τριμελής αυτή Επιτροπή, που αποτελείται από εκπροσώπους της χώρα καταγωγής, της χώρας ασύλου και του UNHCR, δυνατόν να ασχοληθεί με τον συντονισμένο σχεδιασμό και εφαρμογή του προγράμματος επαναπατρισμού. Αποτελεί επίσης αποτελεσματικό μέσο για την εξασφάλιση παροχής συμβουλών στα κυρίως ενδιαφερόμενα μέρη, αναφορικά με τα προβλήματα που μπορεί να προκύψουν.

κ) Η διεθνής δράση για την προαγωγή του εθελοντικού επαναπατρισμού απαιτεί να εκτιμάται η κατάσταση στη χώρα καταγωγής καθώς και στη χώρα εισδοχής των επαναπατριζόμενων προσφύγων. Αναγνωρίζεται ότι η παροχή βοήθειας από τη διεθνή κοινότητα στη χώρα καταγωγής, προκειμένου για την επανένταξη των επαναπατριζόμενων προσφύγων, αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την προαγωγή του επαναπατρισμού. Για τον σκοπόν αυτόν το UNHCR, καθώς και άλλα όργανα των Ηνωμένων Εθνών, πρέπει να έχουν άμεσα διαθέσιμα χρηματικά ποσά για την παροχή βοήθειας στους επαναπατριζόμενους στα διάφορα στάδια της ενσωμάτωσης και επανένταξής τους στην χώρα καταγωγής.

λ) Αναγνωρίζεται ότι ο Υπάτος Αρμοστής νομιμοποιείται να ενδιαφέρεται για τις συνέπειες της επιστροφής των προσφύγων, ειδικότερα όταν η επιστροφή αυτή πραγματοποιήθηκε ως αποτέλεσμα αμνηστίας ή άλλων μορφών εγγύησης. Εκτιμάται επίσης ότι νομιμοποιείται να εκφράζει το ενδιαφέρον του για το αποτέλεσμα κάθε επαναπατρισμού όπου παρείχε βοήθεια. Σε πλαίσιο στενής συνεργασίας με τα ενδιαφερόμενα κράτη πρέπει να έχει άμεση και απρόσκοπτη επικοινωνία με τους επαναπατριζόμενους, ώστε να επιβλέπει την εφαρμογή της αμνηστίας ή άλλων μορφών εγγύησης βάσει των οποίων οι πρόσφυγες επέστρεψαν στη χώρα καταγωγής τους: πρόκειται για έργο συναφές με την εντολή του.

μ) Πρέπει περαιτέρω να εκτιμηθεί η δημιουργία και υιοθέτηση κειμένου που να αποτυπώνει όλες τις υπάρχουσες αρχές και τις οδηγίες που αναφέρονται στο εθελοντικό επαναπατρισμό, προκειμένου να υποβληθεί για αποδοχή από τη διεθνή κοινότητα.